

NÁVRH UDRŽOVACÍCH PRACÍ

Nová radnice

Brno

Mgr. Jana Severinová
Blízká 8
619 00 Brno
Tel: 777 577 760
E-mail: brno@slukas.cz
[http:// sLukas.cz](http://sLukas.cz)

Duben 2024

I. Lokalizace památky

1. Okres: Brno - město

2. Obec: Brno

3. Adresa: Dominikánské nám. 1

4. Bližší určení místa popisem: Rytířský sál

- výmalba
- odstranění nečistot z povrchu erbů
- rekonzervace dlažby
- lokální oprava dekorativního rámu obrazu A. Procházky „Radosti venkovského života“

5. Název objektu: Nová radnice

6. Rejstříkové číslo v ÚSKP: 31585/7 - 80

II. Údaje o akci

1. Vlastník: Statutární město Brno

2. Investor: Statutární město Brno

3. Termín prací: 2024 - 2025

III. Historické údaje

V prostoru předhradí předpokládaného břetislavského hradu na Petrově měla vzniknout (současně s hradem) rotunda (později kostel sv. Michala, doložený 1241), jejíž funkci pak převzal nový kostel na Petrově. Dominikány pozval do vznikajícího města Brna markrabě Přemysl v letech 1228-38 a dal jim darem starý kostel sv. Michala s okolními pozemky (dnešní 1. nádvoří Stavovského domu a prostor Dominikánská 2). Dominikáni nejprve upravovali a rozšiřovali kostel (dok. 1278) a r. 1248 přistoupili ke stavbě kláštera. Někdy ve 3. čtvrti 13. stol. začala stavba křížové chodby v typickém cistercko-burgundském tvarosloví. Nejprve bylo dokončeno západní rameno ambitu, zaklenuté raně gotickou klenbou. Obvodová zeď tohoto ramene se obracela k městské hradbě; dodnes dochovány střílny. Zeď s gotickými okny do rajskeho dvora je snad až z

doby kolem 1370, kdy nahradila původní románská okna ambitu. Celá křížová chodba byla hotova kolem r. 1300, kromě západního ramene však byla zřejmě jen plochostropá. Při opravách r. 1902 a 1908 byly pod gotickou obezdívkou nalezeny zbytky románských oken a sloupků. Teprve v 2. pol. 14. stol. byla zaklenuta severní strana s monumentálním portálem do refektáře, v němž se již od konce 13. stol. občas konaly zemské sněmy a provinciální soudy (od 1348 zde pravidelně zasedal zemský soud a sněm a kostel měl tedy funkci sněmovního kostela), po jeho stranách dochována původní gotická okna z doby kolem 1370. Východní rameno se dochovalo jen zčásti, neboť do něj byla v 17. stol. vestavěna zákristie kostela. Jižní rameno vykazuje obdobné tvarosloví jako rameno severní, je však asi o sto let mladší. Celkově tedy byla křížová chodba dokončena do dnešního stavu, jenž ji řadí mezi nejcenější středověké památky v Brně, až r. 1493.

Do r. 1350 byly postaveny obytné a hospodářské budovy kláštera v místech Dominikánské 2. Proti Dominikánské ulici byla zeď se vstupní branou. Starý kostel sv. Michala byl v letech 1315-20 zcela přestavěn na zřejmě síňové trojlodi se dvěma řadami arkád a dlouhým chórem. Exteriér presbytáře byl velmi bohatě členěn a v koutě mezi ním a trojlodím stála věž.

V poslední čtvrtině 15. století byl celek pozdně goticky obnoven. Úprava kostela byla dokončena r. 1486, kláštera r. 1493 (zaklenutím jižního ramene křížové chodby).

Potřeby stavovské reprezentace, které klášter sloužil již od konce 13. stol., vyvolaly v 16. stol. rozšíření areálu na severní straně, kde do r. 1586 vznikl zárodek pozdějšího Stavovského domu-soudnice, postavené nad severním ramenem křížové chodby a nad refektářem, který musel být zesílen a překlenut. Ze stavby, která byla dílem bratří Gabriů, se v původním stavu zachovalo renesanční schodiště na dnešním 1. nádvoří Stavovského domu. S renesanční výstavbou Stavovského domu ovšem nesouvisejí 3 renesanční portály, které dnešní areál zdobí; byly sem druhotně přemístěny na přelomu 19. a 20. stol. ze zbořených domů ve městě. Portál v nádvoří kláštera pochází z domu Starobrněnská 14, portál z 2. do 1. nádvoří Stavovského domu z domu nám. Svobody 12, portál z Husovy třídy je z domu Radnická 9 (z r. 1589).

Stejně jako pro vývoj jiných klášterů ve městě, též pro dominikánský klášter znamenala zásadní předěl třicetiletá válka. Středověký klášterní kostel byl zpuštěn již za stavovského povstání r. 1619 a pozdější válečné akce jej proměnily v hromadu sutin. Základní kámen nového kostela byl položen r. 1655. Jan Křtitel Erna vybudoval kostel opačné orientace, k západu, který se

monumentálním dvouvěžovým průčelím obrací do Rybného trhu. Nový kostel, postavený nákladem Dominika Ondřeje z Kounic a jeho matky Eleonory, byl vysvěcen r. 1679 a svými rozměry byl podstatně větší než kostel středověký; jeho závěr vnikl až do východního ramene křížové chodby. Kostel, k němuž byla po r. 1700 přistavěna kaple Božího hrobu, sloužil opět i jako kostel sněmovní a stavové v něm zřídili oratoř přístupnou přímo ze zasedací síně.

Současně se stavbou kostela byla nákladem hr. Lva Viléma z Kounic budována raně barokní novostavba kláštera, jehož hlavní, s kostelem rovnoběžné křídlo, završila stupňovitá bazilikální nástavba, jejíž eliptická okna osvětlovala střední chodbu v patře. Stavba raně barokního kláštera skončila r. 1675. V letech 1707-11 pak jeho areál vůči Dominikánské ulici uzavřel Domenico Martinelli konventním křídlem s knihovnou. Jeho dílem je též západní křídlo (Dominikánská 4)

Třetí součástí raně barokní výstavby areálu byla stavba Stavovského domu pro úřady královského tribunálu (Brno se r. 1641 stalo jediným hlavním městem Moravy), která navázala na renesanční soudnici. Pavel Wimperger a O. Erna přistavěli v letech 1659-66 k soudnici nový příčný trakt, souběžný se starým a oba spojili novou budovou obrácenou proti Špilberku a souběžnou s renesančním podloubím do Rybného trhu. Tuto budovu v letech 1690-02 přestavěl a rozšířil Mikuláš Stumbeck. Tak vzniklo na místě někdejší klášterní zahrady 1. nádvoří Stavovského domu s široce vyloženou střechou podepřenou masivními štukovými konzolami a akcentovanou plechovými chrliči. Nejstarší tribunální křídlo bylo upraveno v letech 1717-19. V té době prováděl Mořic Grimm architektonickou úpravu a rozšíření Stavovského domu, které mu dodalo výrazně monumentálního účinku. R. 1719 upravil křídlo mezi 1. a 2. nádvořím a v letech 1726-29 postavil na místě renesančního loubí dnešní čelní křídlo Stavovského domu s pokladnou, které dominuje celému náměstí. V letech 1732-33 pak zbarokizoval pův. renesanční sál zemského soudu a sněmu. V letech 1736-37 byla provedena architektonizace předpolí kostela, jehož terasa byla ozdobena galerií barokních plastik (viz dále). Ukončení stavebního vývoje Stavovského domu představovala v letech 1772-76 přístavba křídel uzavírajících 2. nádvoří. Výsledkem dvou barokních stavebních etap se stal slohově jednotný a výtvarně neobyčejně působivý soubor.

Období slávy a lesku skončilo za Josefa II., který r. 1784 klášter zrušil a úřady ze Stavovského domu přemístil do vyklizeného augustiniánského kláštera. Stavovský dům, někdejší sídlo zemské správy, se stal majetkem vojenské oděvní komise. Rovněž kostel měl být přeměněn na vojenské skladiště. Díky protestům měšťanů jej však Josef II. r. 1786 prohlásil za filiální kostel (sv. Petra a Pavla na

Petrově) a byl při něm zřízen i seminář. Teprve r. 1869 město Stavovský dům s křížovou chodbou vykoupilo a r. 1903 získalo i zbytek areálu s klášterními budovami. R. 1905 pak klášter i kostel převzal řeholní řád redemptoristů - kongregace sv. Alfonse. Až v roce 1935 byl však celý areál adaptován podle citlivého projektu Josefa Poláška na sídlo vrcholných orgánů městské zprávy; od té doby bývá nazýván Novou radnicí. Tuto funkci si tento intaktně dochovaný památkový areál zachovává dodnes. Jeho integritu nenarušily ani úpravy v letech 1940-42, kdy byl dvůr kláštera do Dominikánské ulice zpřístupněn barokním portálem, přeneseným za zbořeného domu v Běhounské ulici, k němuž bylo zřízeno schodiště. Tehdy bylo též nově vydlážděno nádvoří.

Kuča K., Památky Brna, Brno 1991, str. 43-46.

IV. Popis poškození a návrh postupu prací

Výmalba:

Současná povrchová úprava stěn je monochromní v tónu lomené bílé barvy na delších stranách sálu a na stěně za varhanami. Kratší stěna s erby je v lomeném tónu šedé. Malba je zpráškovatělá, znečištěná prachem a provozem. Lokálně jsou patrné praskliny různé šířky a stopy zatečení. Při obnově výmalby budou respektovány stávající barevné odstíny. Povrch bude přebroušený, napuštěný penetrací, praskliny budou vytmeleny, lokálně poškozená profilce štukových zrcadel bude doplněna, zatečená místa budou izolována. Povrchová úprava bude provedená minerální barvou v kvalitě, která umožní její odstranění.

Jedná se o práce odborného řemeslného charakteru.

Erby:

Jedná se o souvislý pás kamenných polychromovaných erbů, nad okny podélné stěny a tří dvojic a jednoho kusu samostatného erbu na kratší stěně proti varhanám. V rámci výmalby stěn je třeba na erbech provést rovněž odstranění prachu a pavučin suchou cestou odsáváním a oprašováním štětcem a houbou Wischab, odstranění předchozí malby z hran erbů a lokální barevnou retuš.

Jedná se o práce restaurátorského charakteru.

Dlažba:

Jedná se o novodobou čenobílou mramorovou dlažbu šachovnicové skladby, která byla povrchově upravená polymerovou emulzí. Tato vrstva je v současné době dožilá. Dlažbu je třeba strojově vyčistit, včetně odstranění zbytků stávající povrchové úpravy. Následně je z důvodů snadné údržby třeba tuto úpravu znovu obnovit, např. rovněž polymerovou disperzí.

Jedná se o práce odborného řemeslného charakteru.

Ozdobný rám obrazu „Radosti venkovského života“

Obraz Antonína Procházky „Radosti venkovského života“ tvoří dominantu prostoru Rytířského sálu, dnes obřadní síně. V rámci udržovacích prací je třeba oprava ozdobného zlaceného rámu, který je zejména ve spodní části mechanicky poškozený. Zlacení je setřené podkladové vrstvy křídý, mixtionu a dřeva jsou poškozené.

V rámci údržby je třeba odstranit z celého povrchu rámu prach, mastnou špínu a barevné, materiálově nesourodé vysprávký. Poškozená místa budou vytmelená a doplněná plátkových zlatem v návaznosti na okolní plochy, stejným způsobem bude provedena oprava barevných profilů.

Jedná se o práce restaurátorského charakteru.

V. Materiály

Výmalba:

- penetrace – např. Den braven, sádrová stěrka Maxit 250, sádrový tmel Pufas, izolace skvrn - Izoprim
- minerální barvy – např. systém fa Herbol s.r.o.

Rám obrazu

- Wischab, dřevovláknitý tmel,

- plavená křída, mixtion,
- 24karátové plátkové zlato

Erby:

- odsávání a oprášení štětcem, vyčištění houbou Wischab střední tvrdosti, lokální retuš – Lascaux emluze + pigmenty

Dlažba:

- strojové odstranění nečistot a vosku – např. materiál PU CLEANER
- povrchová úprava polymerovou disperzí, např. Dr. Schutz, Péče o kámen, stírací prostředek

Vzhledem k situaci na trhu je třeba počítat i s materiálem jiné firmy.

VI. Závěr

Cílem výše uvedených prací je průběžná údržba obřadní síně, původně Rytířského sálu tak, aby byl vytvořen důstojný prostor pro společenské a kulturní aktivity.